

6. filo

beklediğin

ekonomik düzen

o o o o o

YABANCI SERMAYE

ORTAK PAZAR

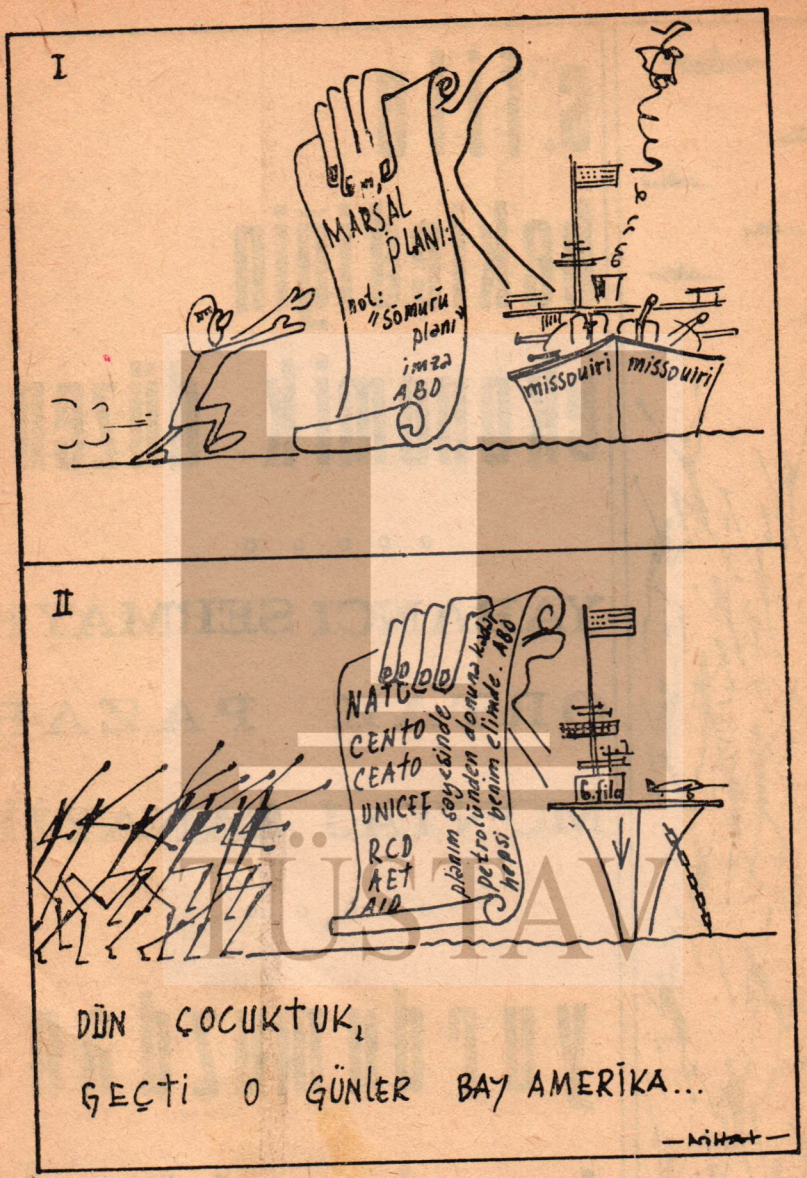
MONTAJ SANAYİİ

o o o o o

yurdumuzdan

kovulacaktır!

TÜSTAV

Bu kitap İTÜÖB ve İTÜTOTB tarafından hazırlanmıştır.

Diz. Bas. Tipo Neşriyat ve Basımevi/İST. 1969

1A /8099

TÜSTAV
İŞÇİ VE SOL HAREKET
KÜTÜPHANESİ
Sütun No 1
Raf A

MONTAJ SANAYİİ, ORTAK PAZAR, YABANCI SERMAYE

İlk bakışta biribirinden ayrı gibi görünen bu konular ülkemizde ayrılmaz bir bütün olarak karşımıza çıkmaktadır.

Emperyalizm Türkiyeyi sömürüyor diyoruz. Bu söz gerçek anlamını ekonomik yapıyı incelediğimiz zaman kazanıyor.

Emperyalizm Türkiye'yi montaj sanayi, ortak pazar ve yabancı sermaye aracılığı ile sömürüyor. Amacımız Türkiye halkının geleceği açısından bir gerçeği ortaya koymak, halkın nasıl ve hangi kanallarla sömürüldüğünü belirlemektir.

EKONOMİK BAĞIMSIZLIK

Ekonomik bağımsızlığı olmayan bir ülkenin hiçbir yönden bağımsızlığından söz edilemez. Emperyalist devletler şunu iyi bilmelidirlerki bir ülkeyi en iyi sömürme ve yönetme yolu o ülkenin ekonomisine hakim olma yoludur.

Emperyalist bir devletin bir geri ülkenin ekonomisine hakim olması için de en önemli adım o ülke sanayisini yoketmek veya kendine bağımlı hale getirmesi gerektir.

Özellikle A.B.D. yabancı sermaye kanunundan yararlanarak Türkiye'ye soktuğu şirketleri aracılığı ile sanayimizin büyük bir bölümünde söz sahibi olmuştur.

Türkiyede kendi kendine işleyebilecek hiç bir sanayi tesisi kurulmamıştır. Çünkü bütün sanayi tesisleri montaj tesisleridir. Çünkü yabancı sermayenin bu tesislerdeki payı büyüktür ve yerli sanayimizin filizlenmesine izin vermemektedir.

Ortak pazara girmemiz halinde ise emperyalist devletlerin Türkiyeye hakimiyeti tamamlanacak ve Türkiye tam bir pazar tam bir sömürge durumuna düşecektir.

Bir ülkenin bağımsız olabilmesi ve kalkınabilmesi için ağır sanayiye sahip olması gerektiği iktisadi bir gerçek olarak ortadadır.

MONTAJ SANAYİİ

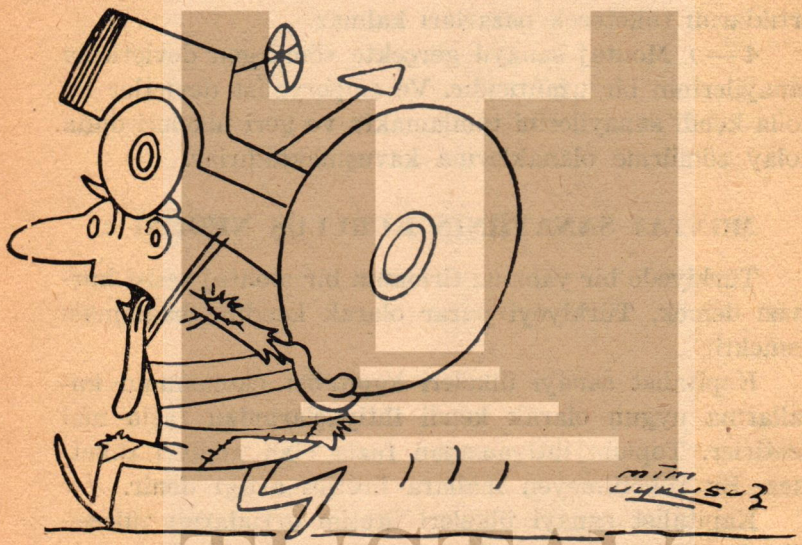
Bu sanayinin tam bir tanımını vermek mümkün değildir. Kabaca bir tarif gerekirse şöyle denebilir.

Üretim yapabilmek için dışardan büyük ölçüde yarı mamül madde ithal etmek zorunda olan ve tüketim malları üreten sanayiye montaj sanayi diyoruz.

Tarifteki iki özelliğe dikkat

1 —) Montaj sanayii büyük öllçüde yarı mamül madde ithal etmek zorundadır. Bu yarı mamül maddeyi satan devlet satışı durdurunca geri ülkede sanayi diye birşey kalmaz.

2 —) Montaj sanayi tüketim malları üreten sanayidir. Yani hafif sanayidir. Bizdekilerin ise çoğu ambaljlama biçimindedir. Veya gümrük duvarını aşmak için kurulmuş uydurma tesislerdir.

MONTAJ SANAYİİ TAM BİR SÖMÜRÜ SANAYİİDİR.

Gerçekte montaj sanayi her yönüyle zararlı olan bir sanayiidir. Biz burada bir kaç yönüne değineceğiz.

1 —) Yerli sanayimizi baltalamakta ve yok etmektedir.

Şöyle ki: Türkiyede montaj sanayii tesisleri kuran yabancı firmalar güçlüdür. Kendilerine rakip olabilecek

her yerli sanayi kolunu batırmaktadır. Bu nedenlnedirki milli sanayimiz kurulamamaktadır.

2 —) Montaj sanayi dışa bağlı dışa muhtaç bir sanayidir. Bu ise ülke sanayiinde yabancıların söz sahibi olması demektir.

3 —) Ağır sanayinin kurulmasını engellemektedir. Çünkü Türkiyede ağır sanayiye doğru atılacak en ufak bir adımı sanayimizi elinde bulunduran sömürgen devletler derhal baltalayacaklardır. Aksi halde kendi üretim artıklarını tüketecek pazarları kalmaz.

4 —) Montaj sanayii gerçekte sömürgen devletlerin sanayilerinin bir uzantısıdır. Ve emperyalist devletler bu yolla kendi sanayilerini tamlamakta ve geri ülkeleri daha kolay sömürme olanaklarına kavuşmaktadırlar.

MONTAJ SANAYİİNİN KURULUŞ NEDENİ :

Türkiyede bir yabancı firmanın bir montaj tesisi kurması demek, Türkiyeyi pazar olarak kendine bağlaması demektir.

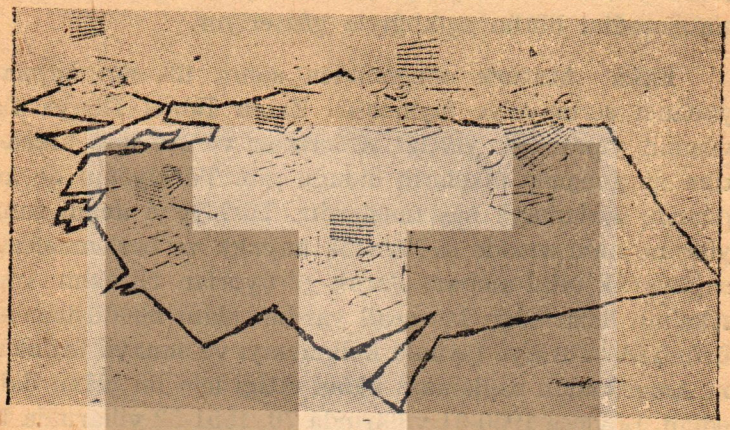
Kapitalist sanayi ülkeleri kapitalist ekonominin kurallarına uygun olarak kendi ihtiyaçlarından fazla mal üretirler. Toplum ihtiyacından fazla olan malları tüketmez. Bu tüketilmeyen mallara üretim artığı denir.

Kapitalist sanayi ülkeleri üretim artıklarını tüketebilmek yani satabilmek için pazarlar aramaya başlarlar. Önemli olan bir defaya özel pazar bulmak değil, geri ülkeleri pazar olarak kendine bağlamaktır. İşte sürekli pazar temin etmenin yoluda geri ülkelere bir takım şartlı anlaşmalarla montaj tesisleri kurmaktır.

GERİ ÜLKELERDE İŞÇİ EMEĞİ UCUZDUR :

Kapitalist sanayi ülkelerinin geri ülkelere montaj tesisi kurmalarının asıl nedeni o ülkeyi pazarlaştırmak-

tır. Dedik. Bunun yanı sıra geri ülkelerde insan emeğinin ucuzluğuda onların çıkarlarına uygundur. Çünkü kendi ülkesinde montaj için işçiye ödeyeceği paranın çok daha azıyla geri ülkede montaj yapabilmektedirler.

SANAYİLEŞME HAREKETLERİMİZ :

İleri bir ülke olmanın, ileri bir toplum olmanın temel şartı ağır sanayi temeline dayanan sanayileşmedir. Bu nedenle kurtuluş savaşı sonrası amaç Türkiye'yi sanayii ülkesi yapmaktı. Fakat sanayii ülkesi yapabilme yolunda yanlış bir yol seçilmişti. Bu yol kapitalist sanayileşme şekli olan önce tüketim maları üreten sanayii ve bunun aşaması olan ağır sanayii, makinalar yapan makinalar üretmedir. Bunun için de sanayileşmiş üleklerin teknolojik ve sermaye yardımına başvuruluyordu. 17 Şubat 1923 iktisat kongresinde Atatürk'ün söylediği sözler bunu açıklıyordu:

"Ecnebi sermayesi bizim sanayimize inzam etsin ve bizim ile onlar için faydalı neticeler versin..."

Fakat yabancı sermaye'ye bu görüşün dışında karşı bir tutum alınmıştır. Çünkü Almanya'nın AEG firması ile Amerikanın iki büyük tröstünden biri olan General Elektrik dünya ülkelerini kendi aralarında paylaşıyorlar ve Türkiye AEG firmasına düşüyordu. Bu tek örnek yabancı sermayenin ülkemiz için ne derece faydalı olabileceğini bütün açıklığıyla gösteriyor.

Fakat Atatürk döneminden sonra ülkenin kapıları yabancı sermaye'ye açılmıştır. Zaten İkinci Dünya Savaşının yıprattığı, yıktığı Amerikan ve Avrupa ülkeleri tüm az gelişmiş ülkelerin olduğu gibi Türkiyenin de kapılarını zorlamaya başlamışlardır. Türkiye'yi kendi sanayilerine ham madde sağlıyacak kaynak ve beslenmelerini sağlıyacak tahıl ambarı olarak görüyorlar. Nitekim Amerika'nın hazırladığı Marseall yardım plânı bu düşüncenin ürünü idi. Türkiye tarımla kalkınmayı ve sanayii ürünlerini Amerikadan sağlamayı kabul ettiği için bu plâna dahil edildi. Böylece 1950-51 yıllarında 70, 1951-52 yıllarında 70, 1952-53 yıllarında 67 milyon dolar ve kota kredisi olarak 30 milyon dolar Türkiye'ye girdi. Bu sanayii ülkesi Türkiye yerine tarım ülkesi Türkiye yaratılması yönünde atılan ilk kesin adım oldu. Bunu 1954 de "yabancı sermaye teşvik kanunu", "petrol kanunu", "Ereğli demir çelik kanunu" takip etti. Böylece ülkemize giren yabancı sermaye 4 milyar 225 milyon TL. sını buldu.

YERLİ VE YABANCI ORTAKLIĞI :

Fakat yabancı sermaye gelişinde nitelik değiştiriyor. Kanunun kendilerine tanıdığı makina, alet getirme hakkını kullanıyorlar. Bunun yanında tüketim malları getirmemekte yerine sermaye olarak tanımlıyabileceğimiz fabrikalar getirmektedir. Örneğin demir yerine demir Çelik Fabrikası, Çimento yerine Çimento Fabrikası sat-

maya başlamışlardır. Böylece makinna ile birlikte Royalt, Knoghow, patent, Lisans, proje gibi bilgi satmaktadırlar. Bunun sonucu ham maddesi dışarıdan sağlanan sanayileşme doğmuştur. Örneğin: Kimya sanayiinde aramallar, Otomobil sanayiinde makinalar, dokuma sanayiinde boyaya kadar varan mallar dış ülkelerden getirilip Türkiyede birleştirilmektedir. Bu sanayinin adı MONTAJ yani BİRLEŞTİRİCİ sanayiidir.

Bu tür sanayii kuran yabancı sermaye, güçlü olması nedeniyle yerli sermaye ile de ortaklık kurmuştur. Böylece yerli sermayeyi de kendi kontrolu altına almıştır.

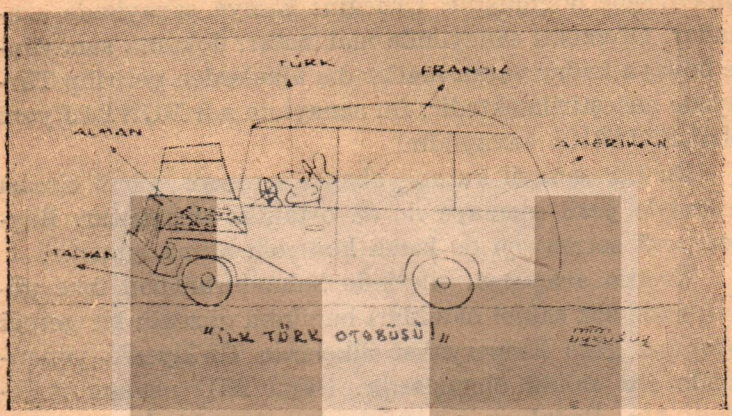
Üretim araçlarını ellerinde bulunduranların ülke yönetiminde söz sahibi oldukları bugünkü düzenin bir gereği olduğuna göre Emperyalist ülkelerde Türkiyenin yönetiminde söz sahibi olmuşlardır. Bunu AID uzmanı Amerikalı Mr. Podol şu sözleriyle ispatlamaktadır:

"Önemli mevkilerde Amerikan eğitimi görmüş bir Türkün bulunmadığı bir bakanlık veya iktisadi Devlet teşebbüsü hemen hemen kalmamıştır.."

Türkiye'nin kalkınma adı altında düzenlenen tüm plânları bu tür kişiler tarafından veya bu tür kişilerin getirttiği yabancı uzmanlar tarafından düzenlenmiştir. Örneğin: Kurulmak istenen motor sanayii için Amerikalı iktisatçı Thormburg "Harici krediyi gerektiren bu teşebbüs Amerikalı sermayedarlara tavsiye edilemez. Böyle düşünenlere Amerikalılar iyi meslek arkadaşı olarak bakmazlar ve böyle projeleri kabul eden hükümetler, Amerikalı sermayedarlara itimat telkin etmez.." demektir.

Aynı iktisatcı 60.000 ton kapasiteli gübre fabrikası için şunu söylemektedirler.: "37 miyona mal olacak bu fabrikanın yerine 2 milyon dolara 60.000 ton gübreyi dışardan alabilirsiniz..." Oysa 1965 yılında Türk köylüsünün gübre ihtiyacı 310.000 tona çıkıyordu. Ve yine aynı iktisatçı "Türkiyede tuvalet sabunu hem tüccarı ve hem de

müstehlit için evhem fiyatlarla imal edilebilir." Derken Türkiyenin sanayileşmesi üzerindeki görüş ve etkenliklerini açıkça ortaya koymaktadırlar.

SANAYİMİZİN DURUMU :

Bütün bunlardan sonra şunu söyleyebiliriz: Sanayimiz tümüyle dışa bağımlıdır. Bağımsız değildir. Sanayinin bağımlı olması ülke ekonomisinin bağımlı olması demektir ki ekonomik yönden bağımlılığı olan bir ülkenin bağımsızlığından söz etmek güçtür.

YETERLİLİK :

Sanayimizin yeterliliğini kaynaklarımız, piyasa ve Teknonlojik yeterlik olarak inceleyebiliriz.

KAYNAKLARIMIZ :

Bugün ülkemizde 15 yaş ile 54 yaş arası aktif nüfus 11 milyon 667 bin 276 dır. Bu büyük gücü sanayileşmede kullanabilmek için gerekli nitelik ve nicelikte yetiştirilmesi, eğitilmesi gerekir. Ve bu büyük güç yabancı sermaye ile ortaklık kurmuş yerli sermayeden güçlü tek millî sermayemizdir. Yine bu güç kapitalist ekonomi dışında emeği en büyük değer kabul eden ekonomi sistemi

yani sosyalist düzende sanayileşmemizin en büyük sermayesidir. Bu gerçeği en iyi bilip değerlendirenler ise montajcılar olmuş ve insan emeğinden ucuz olarak bol bol yararlanabilmek için geri teknoloji tesislerini Türkiye'ye kurmaya yönelmişlerdir. İleri olmayan bu teknoloji emek sömürüsüne dayanmakta ve insan gücünün eğitimini gerektirmemektedir.

Bugün tüm imalât sanayiinde 430.701 kişi çalışmaktadır. Kavuçuk mamülleri imalinde 6239 Kimya sanayinde 15.622 Petrol ve Kömür sanayiinde 1.950 Makina imalinde 6885 Elektrik Makinaları ve aletleri imallinde 6807, Taşıt araçlarının ve malzemesi imalinde 26.070 kişi çalışmaktadır.

Türkiyedeki iş yerleri kapitalist ekonominin gereği olarak küçük iş yerleri halindedir. 1—4 kişinin çalıştığı iş yerleri sayısı 8608 ile 568 arasında değişmektedir. Bu küçük iş yerleri ilkel bir çalışma içerisindedir. 50 ve daha fazla sayıda kişinin çalıştığı iş yeri sayısı 5 ile 64 sayısı arasında değişmektedir. Bu iş yerlerinde çoğunluk montaj tesisleridir. Burada şu gerçeği de görmekteyiz:

Bizdeki iş yerleri gelip geçici ve çok küçük tesislerdir. Türkiyede büyük işletmeler diye sözü edilen iş yerleride gerçekte küçüktür. Çünkü avrupa da ki büyük iş yeri denen işletmelerde çalışan insan sayısı 10.000 mertebesiyle ifade edilir.

PİYASA DURUMU :

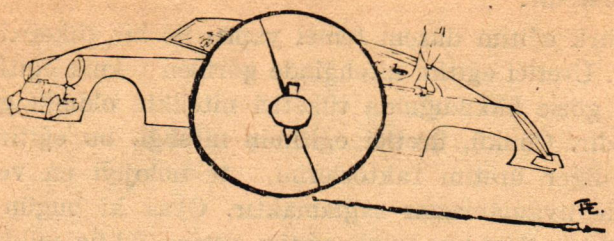
Bugün, montaj sanayinin ülkemizdeki varlığında aynı zamanda koşul ve sonuç durumunda bulunan gümrük resimleri, tihalât yasakları ve bunların yanında yarı mamul tüketim mallarının, mamul mallara oranla ulaşım kolaylıkları sonucu mamul tüketim malları yerine, mamule en yakın üretim aşamasındaki ham maddeler ithal edilmek-

tedir. Yapılan istatistiklere göre 1967 yılı toplam ithalatının %49 unu bu tür ham maddeler oluşturmaktadır.

Montaj ruhsatlara, üretimi daha önceki aşamalara götürecek bir tamlaşma vaadi ile verilmektedir. Ancak bu ürünlerin Türkiye de yapılan kısmının arttırılması için geniş ölçüde sabit ve uzun dönem yatırımlara gerek vardır. Bu yatırımlar, önceki amballâjcı yatırımlar kadar kârlı olmayacaktır. Çünkü asıl parçaların üretimine yönelen yatırımların kârlı olabilmesi için büyük piyasa talebine ihtiyaç vardır. Kaldı ki, montaj ruhsatı almış yabancı firmaların esasen kendi ülkelerindeki sabit tesisleri çoğu hallerde tam istihdam seviyesine değil, fazla kapasite ile çalışmaktadırlar. Kaldı ki, aynı faaliyet konusunda birden fazla firmaya, yurt içi üretimi artırmak vaadi ile ruhsat verilmiştir. Örneğin, en önemli kısımları Türkiyede yapılmak şartıyla iç piyasa talebi ancak bir tek kamyon fabrikasını tam kapasite ile çalıştırılabilir. Halbuki bugün çok sayıda kamyon fabrikasına Türkiyede tamlaşmaya gitmek vaadi ile montaj ruhsatı verilmiştir. Bütün bunlardan anlaşılıyor ki, montaj sanayi milli sanayi amaçlayan bir adım değil, yabancı firmaların piyasa kapmak için az gelişmiş ülkelere soktuğu bir Truva atıdır. Böylesine bu yapıda dış piyasaya seslenmek nedenli söz konusu olur.

TEKNOLOJİK YETERLİLİK :

Genellikle söylenen, az gelişmişlerin kendi yapılarına uygun teknolojiler yaratmaları zorunluluğudur. Çünkü: ileri ülkeler teknolojileri o ülkelerin ekonomik koşullarının özelliklerini taşımaktadır. Sermayenin bol, iş gücünün kıt olduğu ileri ülke teknolojisini, bunun tersi durumunda olan az gelişmiş ülkelerde kullanmak ekonomik olmayan bir çözümdür. Ancak bu, belirli bir zamanda, elindeki kaynaklarla en yüksek üretim düzeyine erişmeyi amaçlayan kısa dönem üretim tarzı ve bu arada montajcı

sanayii için geçerlidir. oysa ki az gelişmiş ülkeler için gerekli olan belirli bir zaman içerisinde en yüksek artış hızını sağlayacak üretim yapısını yaratmaktır.

Onun için, normal gelişim çerçevesinde, optimum koşullarda en yüksek üretimi sağlayacak teknolojiyi elde etmeye çabalamak değil, en yüksek artış hızını sağlıyacak, uzun dönem üretim için gerekli ileri teknolojileri uygulamak gerekmektedir. İleri teknolojileri uygulamak için, az gelişmiş ülkelerin yeni teknolojiler yaratmaları zorunlu olmamaktadır. Zorunlu olan süre teknoloji ithalidir. Ve ardından gelen süreçte sayısız günlük buluşları edinebilecek bir araştırma, uygulama yapılması gerekliliğidir.

Kısacası, montajcı - ambalâjcı sanayinin salt kârı amaçlayan bu tür üretim tarzı ve teknolojisi günümüz koşulları içerisinde geçersiz ve tutarsızdır.

TEKNİK EĞİTİM DURUMU :

Yöneticiler ağzından sürekli olarak mühendis açığı olduğunu duymaktayız. Bunun bir nedeni, yapılan plân ve programların temelinde, mevcut mühendislerin mühendis olarak kullanıldıkları var sayımından hareket edilmesidir. Oysa bugün, montajcı - ambalâjcı sanayii elinde teknik eleman teknik yeterlilik açısından değil salt

imza yetkisinin sağlıyacağı çıkarlar açısından değerlendirilmektedir.

Türk eğitim düzeni temel yapısı ile bir tüketici eğitimdir. Üretici eğitim niteliğinde görülen teknik eğitimine çıplak gözle bakıldığında tüketici nitelikte olduğu görülmektedir. Çünkü, üretici eğitimin niteliği, bu eğitimi alanın diğer üretim faktörlerini, teknolojiyi en verimli biçimde uygulamasını sağlamaktır. Oysa ki bugün mühendislerin dört-beş yıllık eğitim yerine iki-üç yıllık eğitimle edinebilecekleri bürokratik bilgilerin gerektirdiği görevleri yaptıkları ortadadır.

ORTAK PAZAR :

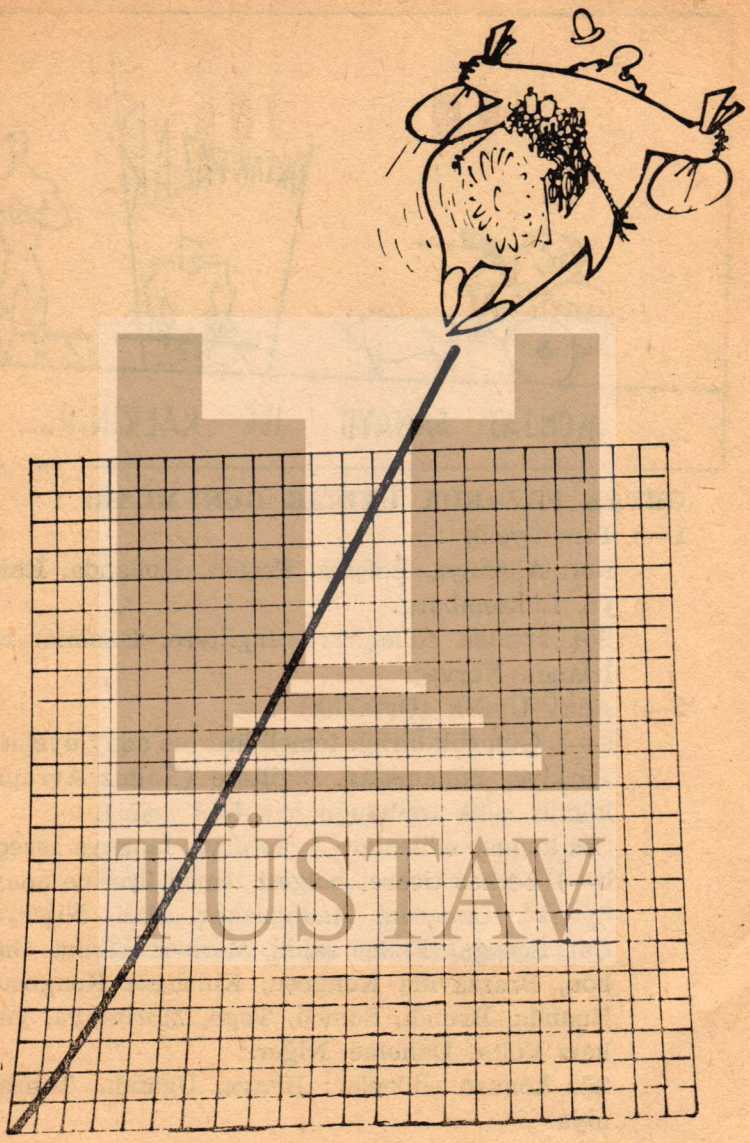
AET (Avrupa Ekonomik Topluluğu) Şu devletlerden oluşur. Batı Almanya, Belçika, Fransa, Hollanda, İtalya ve Lüksemburg.

Bu altı avrupa ülkesi kendi aralarında bir dayanışma kurarak Avrupa'nın birleşmesine doğru adım atarlarken kendi kapitalist ekonomilerinin eksikliklerini gidermek ve diğer devletlerden nasıl yararlanacaklarını tesbit etmek yolunu tutmuşlardır.

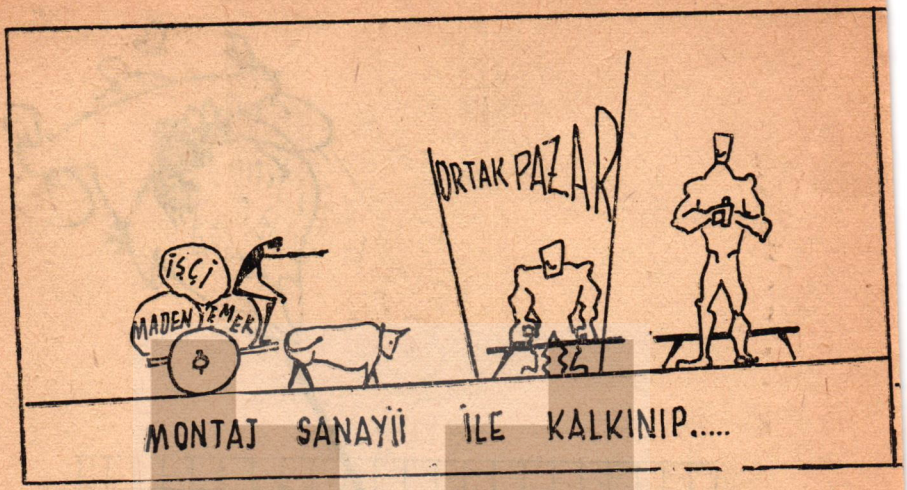
Bu altı devlet bir kapitalist sanayii topluluğu olarak ortaya çıkmaktadır. Bu topluluğun ekonomik problemlerinin başında yine tüketim artıkları için pazar bulma konusu gelir. Bu nedenle ortaklar kendilerine pazar aramaya başlamışlardır. Ancak pazar diye değilde ortak adı altında sömürebilecekleri devletlerin niteliklerini incelemişler.

Sonra sömürüde kendilerine göz yumması gerekenlerle yardımcı olabilecekleri tam üye olmaya kapitalist ekonomilerin eksikliklerini bütünleyebilecek devletleri ise duruma göre aday üye olarak almaya yönelmişlerdir.

Aşağıdaki tablo ortakların sömürme için nasıl bir örgütlenmeye gittiklerini göstermektedir.

ÚSTAV

ORTAK PAZARDA ÜYELİK DURUMLARI :

1—) Tam üyelik :

Batı Almanya, Belçika, Fransa, Hollanda, İtalya, Lüksemburg.

Söz konusu edilenler: İngiltere, Danimarka, İrlanda Norveç.

2—) Aday Üyelik (Ortaklık) :

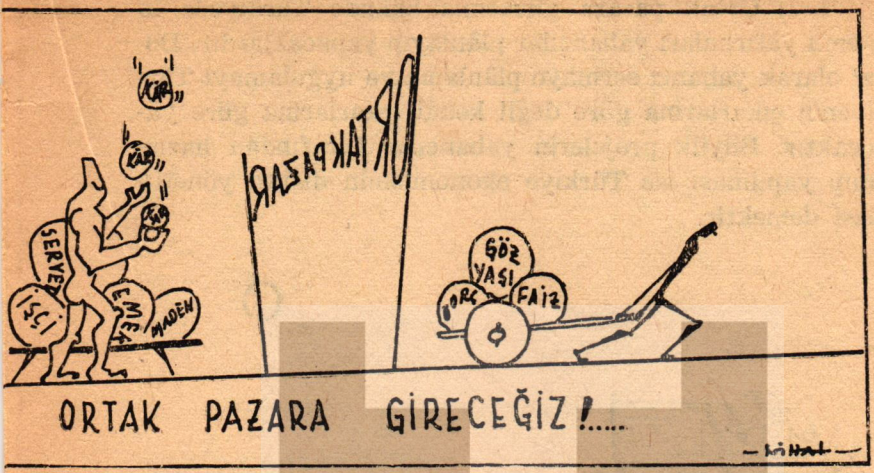
a—) Gümrük birliği temeli üzerine aday üyelik: Türkiye, Yunanistan, İngiltere (Yalnız Avrupa kömür çelik topluluğu için özel ilişki).

Söz konusu edilenler: Avusturya, İspanya İsveç.

b—) Serbes ticaret bölgesi temeli üzerine aday üyelik: Kamerun, Madagaskâr, Mali, Nijerya Çat, Senegal, Fildişi sahili, Merkezi Afrika, Gabon, Brazzavilla Kongosu, Kinshasa Kongosu, Ruanda, Brundi, Someli, Togo, Moritanya, yukarı Volta, Dahome, Niğer.

Söz konusu edilenler: Kenya, Uganda, Tanzaniya.

3—) Ticaret anlaşmaları :

Lübnan, İran, İsrail

Söz konusu edilenler: Fas, Tunus, Cezayir, Yogoslavya

Bu tablo gösteriyorki ortaklar hangi devletlerden ne biçimde yararlanmak mümkünse o tür bir ilişki kurmak yolunu tutmaktadırlar.

Peki Türkiye kendi çıkarlarını gözeterekmi ortak pazara üye olmak istiyor.

İNTİHAR :

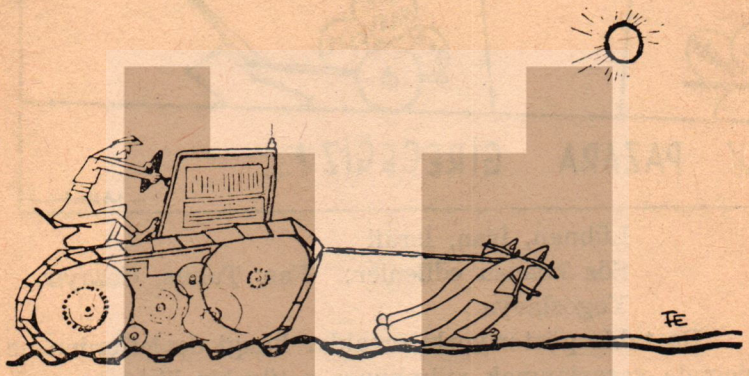
Türkiyenin ortak pazara girmesi bir intihardır. Çünkü:

1—) Gümrük duvarları kaldırılacak, bunun sonucu olarak zaten kurulamamış durumda olan yerli sanayimiz tamamen hayal olacaktır.

2—) Serbest sermaye dolaşımı olacak. Bunun sonucu olarak zaten 6224 sayılı kanunla Türkiye'yi iyice soymakta ve dışa bağlamakta olan yabancı sermaye Türkiyeyi tamamen eline geçirecektir.

3—) Serbest sermaye dolaşımı sonucunda Türk parası bağımsızlığını tamamen yitirecektir.

4—) Ortak pazara girmemiz halinde Türkiyede ki önemli yatırımları yabancılar plânlayıp yapacaklardır. Doğal olarak yabancı sermaye plânlama ve uygulamayı Türkiyenin çıkarlarına göre değil kendi çıkarlarına göre yapacaktır. Büyük projelerin yabancılar tarafından hazırlanıp yapılması ise Türkiye ekonomisinin dıştan yönetilmesi demektir.

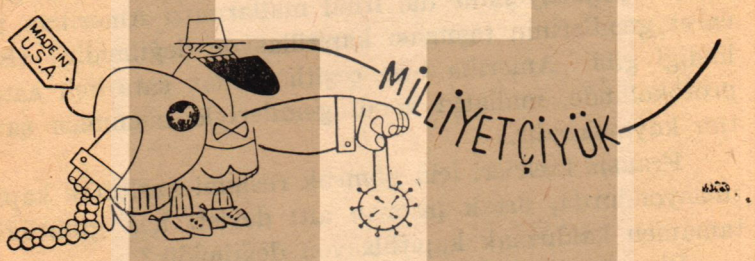
BUGÜNKÜ DURUM :

Henüz ortak pazara girmediğimiz bu günlerde durum şöyledir. Ortak pazar üyeleri Türkiye üzerinde kurmak istedikleri ekonomik hakimiyet ve soygun düzenini epeyce gerçekleştirmişler ve şimdi onu tamamlamaya çalışıyorlar.

Türkiye'ye yardım konsorsiyumunun gerçek yüzünü görmemiz gerekiyor. Bu konsorsiyum tam bir emperyalist kurumu olarak çalışmaktadır. Konsorsiyum kendi çıkarlarına uygun düşen projelere kredi açarken daha ileri giderek Türkiyenin sömürülmesini kolaylaştıracak olan kendi projelerini de empoze etmektedir. Örneğin

Boğaz köprüsünün yapılmasını teşvik ve empoze etmesi bu köprünün kendi çıkarlarına uygun düşeceğindendir.

Bugün Türkiyede montaj tesisleri kurmuş olan işbirlikçiler açısından konuyu düşünürsek. Durum şu olacaktır. Türkiye ortak pazara girince ortak pazar üyeleri Türkiyede montaj tesisi kurmayacak kendi ülkesinde ürettiği malı Türkiye'ye gönderecektir. Bu durumda işbirlikçiler montajcılığı bırakıp ithalâtcılığa sarılacaklar ve soygunlarını sürdüreceklerdir.

YABANCI SERMAYE :

Ülkemizdeki yabancı hakimiyetinin başlangıcı epey eskidir. Yabancılar ülkemiz ekonomisini ele geçirmek ve kendilerine bağlı bir ekonomi kurma işini tarih boyunca gerçekleştirmeye çalışmışlar ve başarmışlardır.

Yabancıların ülkemiz ekonomisini ele geçirme çabalarının Kanunî Sultan Süleyman devrindeki kapitülâsyonlarla başladığını ve günümüzdeki Süleyman devrinde tamamlanmak üzere olduğunu ve hatta tamamlandığını söyliyebiliriz. Bu durumu daha iyi anlamak için sırayla ilk kapitülasyonları ve 1954 te çıkarılan ve halen yürürlükte olan 6224 sayılı kanunu inceleyelim.

İLK KAPİTÜLASYONLAR :

Kanunî Süleyman'ın Fransızlara tanıdığı imtiyazlardan bazılarını liselerimizde ders kitabı olarak okutulan Emin Oktay'ın Lise III için yazdığı tarih kitabı (1966 baskısı) sayfa 88 den aynen alıyoruz.

1—) "Fransız ticaret gemileri osmanlı sularında serbestce dolaşacak, istedikleri limana girebilecekler.

2—) Fransız tacirlerinden diğer yabancı tacirlere nazaran daha az bir gümrük resmi alınacak yani bu gümrük resmi ancak türklerin verdikleri kadar olacak".

Peki Fransız ticaret gemilerinin osmanlı sularına girmesi kapitülasyondur da, ithal mallarımızı Amerikan ticaret gemilerinin taşıması kapitülasyon değilmidir? (Bilindiği gibi Amerika bize çeşitli mallar satarken satış protokolünde, malların kendi gemileriyle taşınması şartını koymaktadır.)

Fransız tacirleri için gümrük resmini azaltmak kapitülasyondurda, ortak pazarın altı devleti için gümrüğü tamamen kaldırmak kapitülasyon değilmidir?

Bir gün tarih bu gerçekleri yazacaktır.

6224 SAYILI KANUN :

"Yabancı sermayeyi teşvik kanunu. Kabul tarihi 18-1-1954"

Madde 2—) Bu kanun tatbikatı bakımından ana yabancı sermaye tabiri aşağıda gösterilen şekilde takdir ve tesbit olunan kıymetlerin mecmununu ifade eder.

a) Bu kanun mevzuuna giren bir teşebbüsün verimli bir şekilde kurulması, tevsii veya yeniden faaliyete geçirilmesi için hariçten ithal edilen.

1 — Yabancı para şeklinde sermaye,

2 — Makina, teçhizat, alet ve bu mahiyetteki mallar, makina aksamı, yedek parçalar ve malzeme ile komitenin kabul ettiği sair lüzumlu mallar,

3 — Lisanslar, patent hakları ve alameti farika gi-

bi fikri haklar ve hizmetler.

4 — 3 ncü madde gereğince yeniden marka yatırılmak suretiyle sermayeye kaydedilen kârlar.

(yani bütün bunlar sermaye kabul edilmektedir).

Madde 4—) a) Aşağıdaki yazılı kâr ve sermayeler bu maddenin (c) fıkrası hükümlerine tabi olarak ana yabancı sermayenin mensup olduğu menşe memleket parası cinsiyle ve cari resmi kambiyo rayici üzerinden harice transfer edilir.

1 — 31 Aralık 1953 ten sonra elde edilmiş bulunan ve yürürlükteki vergi kanunlarına göre taayyüm eden kazançlardan ana yabancı sermaye sahiplerine isabet eden net kârlar.

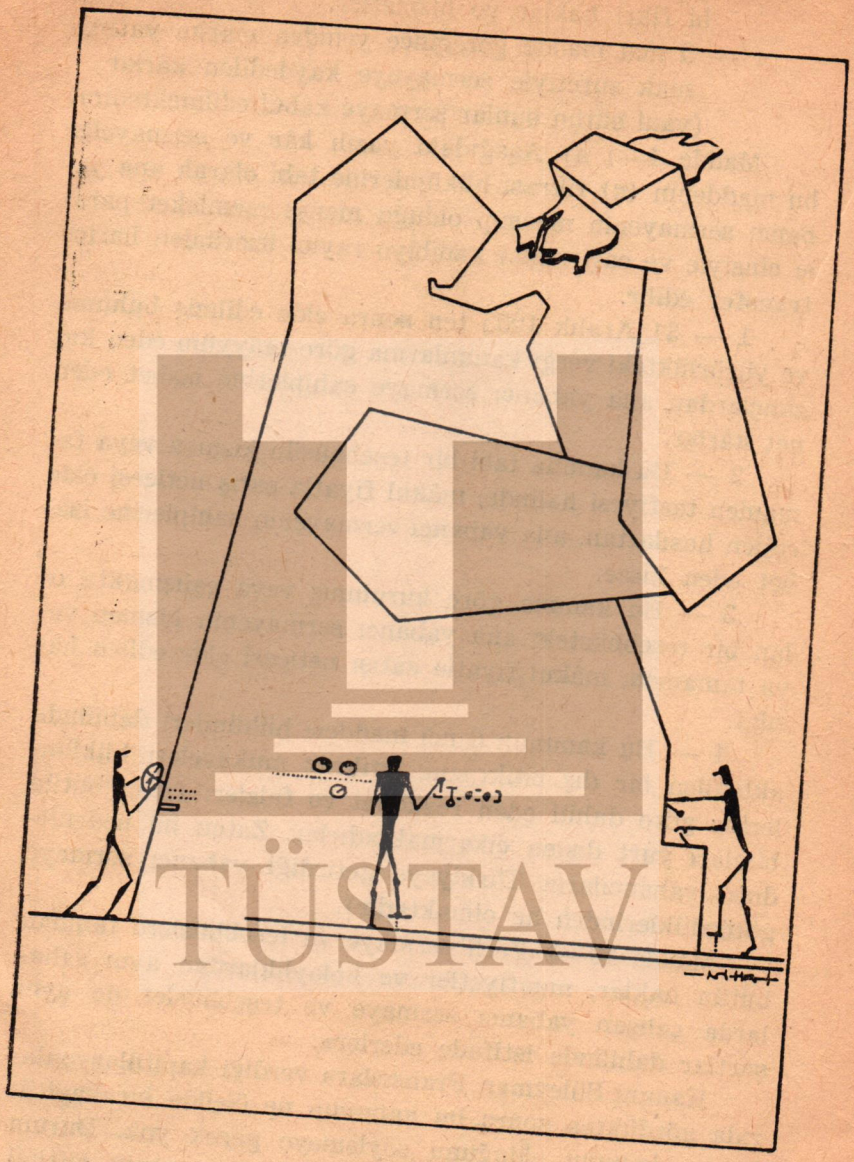
2 — Bu kanuna tabi bir teşebbüsün kısmen veya tamamen tasfiyesi halinde, mâkul fiyatla satış neticesi elde edilen hasılattan, ana yabancı sermayenin sahiplerine isabet eden hisse.

3 — Bu kanuna göre kurulmuş veya çalışmakta olan bir teşebbüsteki ana yabancı sermayenin kısmen veya tamamen, mâkul fiyatla satışı neticesi elde edilen hasılat.

4 — Bu kanunun 6 ncı maddesi hükümleri dahilinde aktedilen bir dış istikrazın, istikraz mukavelesi hükümlerine göre duhül eden resülmal ve faizler. (yani bütün bunları yurt dışına çıkarmaktadırlar. Zaten bu nedenledirki yabancıların Türkiyeye getirdiği yabancı sermaye götürdüklerinden az olmaktadır).

Madde 10—) Yerli sermaye ve teşebbüslere tanınan bütün haklar, muafiyetler ve kolaylıklardan aynı sahalarda çalışan yabancı sermaye ve teşebbüsler de aynı şartlar dahilinde istifade ederler».

Kanuni Süleyman Fransızlara verdiği kapitülasyonlarıda gördükten sonra bu kanunun ne ölçüde bir kapitülasyon kanunu olduğunu söylemeye gerek yok. Durum apaçık ortadadır. Türkiye yabancı sermayenin çiftliği durumundadır.

TÜSTAV

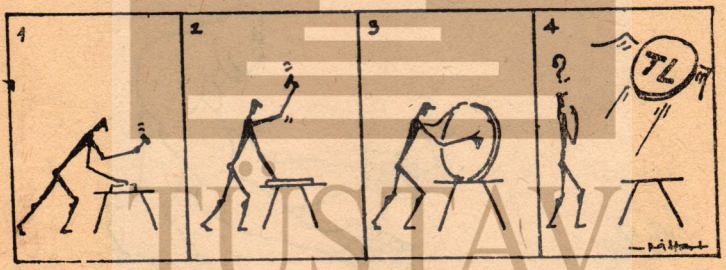
ENGEL :

Sömürülmemize ortam hazırlanması bir yana 6224 sayılı kanun Türkiyenin kendi olanaklarıyla kalkınmasını bile engellemektedir.

Şöyleki: 1968 Nisanından sonra, 1954 ten bu yana yabancı sermayeyi teşvik kanunu gereğince müsade alıp faaliyete geçmemiş bulunan 40 muhtelif yabancı sermaye kararnamesini bakanlar kurulu iptal etmiştir.

Bu iptal kararları arasında müsadesi 1954 te alınmış olanlar bilen vardır. Bu durum göstermektedir ki Türkiye de yabancı sermayenin kontrolü diye birşey yoktur.

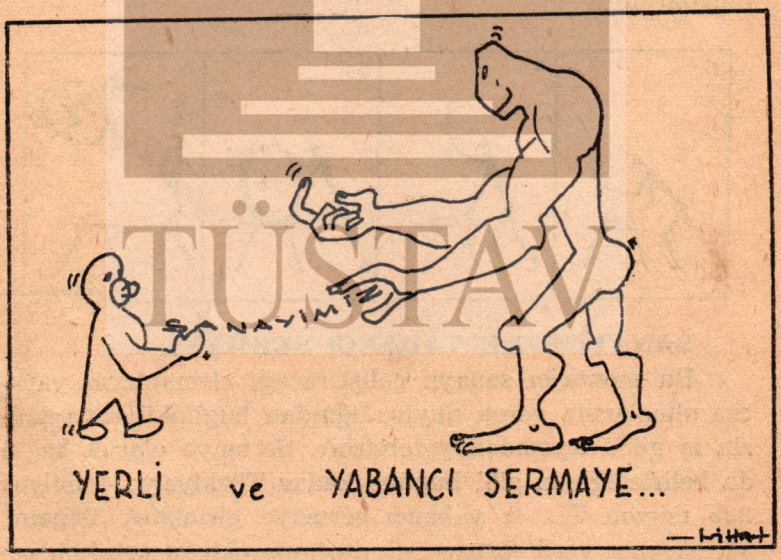
Yabancıların bu taktiği ise bilinen bir gerçektir. Bir iş dalında izin alan yabancılar ülkenin bir olanağının üzerine oturuyorlar ve hiç bir iş yapmıyorlar. Böylece söz konusu olan olanağı biz değerlendirsek yabancı şirkete rakip olacağız demektir. Bu duruma en iyi örnek: Yabancı petrol şirketlerinin petrol havzalarımızı kapatarak üretim yapmamaları ve bizim üretim yapmamıza engel olmalarıdır.

SANAYİMİZDE YABANCI SERMAYE :

Bu montajcı sanayii çalıştıracağı elemanların yaratıcı olmalarına gerek duymadığından bugünkü sanayimizin iş gücü açısından yetersizdir. Sermaye olarak başta da belirlediğimiz gibi bugüne kadar Türkiye'ye 4 milyar 225 milyon TL. sı yabancı sermaye girmiştir. Yabancı sermayenin yerli sermaye ile kurmuş olduğu ortaklık çeşitli sanayi dallarında şu şekilde dağılmıştır:

Sanayi dalı	Firma sayısı	Yabancı sermaye yüzdesi
Madencilik	3	91
Tarım	1	51
Gıda	3	75
Dokuma	2	44
Kimyevi madde	16	84
Lastik - plastik	4	61
Maden olmayan mamuller	14	4
Madeni eşya	8	51
Makina	3	94
Elektrik makineleri	10	57
Otomobil montajı	3	31
Turizm	2	91
Hizmetler	5	79

EYLEM VE BASININ DURUMU :

27-28-29 Aralık 1968 günleri 47 devrimci örgüt montaj sanayii ve ortak pazarı protesto yürüyüşü düzenledi. "Montaj sanayii ve ortak pazar'a hayır" yürüyüşü İzmit İstanbul arasında yapıldı. Bu yürüyüşe Ankara ve İstanbuldan yüzden fazla genç katıldı. Yürüyüşün son günü ise kalabalık bir kitleyle İstanbul'a girildi ve Taksime kadar yüründü.

Türkiyenin en hayati bir konusunu kamu oyuna duyurmak için yapılan bu yürüyüşü basın hiç duyurmadı. Türkiyedeki basının bu yürüyüşü duyurmamasının iki nedeni vardı. Birincisi basının aktüel konuları işleme yönelimi. İkincisi ise basının bağımlı niteliğidir. Evet Türkiye basınının yayınladığı ilânların yüzde sekseni montaj sanayii ürünlerinin reklamıdır ve hiçbir yayın organı ilân alıp beslendikleri montaj sanayinin aleyhine tek söz yazamamaktadır.

Uyutucu basına rağmen Türkiyenin gerçeklerini tek tek ortaya çıkarmak zorundayız. Bu nedenledirki devrimci örgütler olarak bu gibi ekonomik konuların üzerine ısrarla yürüyeceğiz.

MONTAJ SANAYİ VE ORTAK PAZARA HAYIR DİYEN ÖRGÜTLER :

İTÜ Öğrenci Birliği - İTÜTO Talebe Birliği - İYTO Talebe Birliği - İAYTO Talebe Birliği - FKF Genel Merkezi - FKF İstanbul Sekreterliği - İTÜ İnşaat Fakültesi Talebe Cemiyeti - İTÜ Mimarlık Fakültesi Talebe Cemiyeti - İTÜ Makina Fakültesi Talebe Cemiyeti - İTÜ Maden Fakültesi Talebe Cemiyeti - İTÜ Kimya Fakültesi Talebe Cemiyeti - İTÜTO İnşaat Şubesi Talebe Cemiyeti - İTÜ TO Mimarlık Şubesi Talebe Cemiyeti - İTÜTO Makina Şubesi Talebe Cemiyeti - İTÜTO Maden Şubesi Talebe

Cemiyeti - İTÜTO Kimya Şubesi Talebe Cemiyeti - İYTO Harita-Kadastro Şubesi Talebe Cemiyeti - İYTO İnşaat Şubesi Talebe Cemiyeti - İYTO Elektrik Şubesi Talebe Cemiyeti - İAYTO Elektrik Şubesi Talebe Cemiyeti - İAYTO Makina Şubesi Talebe Cemiyeti - İAYTO İnşaat Şubesi Talebe Cemiyeti - Devrimci Öğrenci Birliği - Robert Kolej Öğrenci Birliği - İÜ Orman Fakültesi Talebe Cemiyeti - İÜ Eczacılık Fakültesi Talebe Cemiyeti - İÜ Diş Hekimliği Fakültesi Talebe Cemiyeti - İÜ İktisat Fakültesi Talebe Cemiyeti - İÜ Kimya Fakültesi Talebe Cemiyeti - AÜ Veteriner Fakültesi Talebe Derneği - ODTÜ Makina Mühendisliği Öğrenci Derneği - Bursa Eğitim Enstitüsü Talebe Cemiyeti - 19 Mayıs Fikir Kulübü - Selçuk Eğitim Enstitüsü Talebe Cemiyeti - Demokratik Devrim Derneği - Halk Ozanları Derneği - AÜ Siyasal Bilgiler Fakültesi Öğrenci Derneği - Karadeniz Teknik Üniversitesi Fikir Kulübü - Devrimci İşçi Sendikaları Konfedarasyonu - DGSA Talebe Cemiyeti - İşsizlik ve Pahalılıkla Mücadele Derneği - Toplumcu Atatürkçülük Derneği - AÜ Veteriner Fakültesi Fikir Kulübü - AÜ Siyasal Bilgiler Fakültesi Fikir Kulübü - ODTÜ İdari İlimler Fakültesi Öğrenci Derneği.

BELGELER

Bu küçük kitapçığın buraya kadar olan bölümlerinde montaj sanayiin bugün ülkemize zararları, ortak pazarın bizi düşüreceği kötü durumu ortaya koyduk. Emperyalizmin montaj sanayine ulaşana kadar geçirdiği dönemlerin belgelerinden bir kısmını yerdik. Sömürünün ülkemize girmesinin kapısını açan ilk sebebin Kapitilasyonlar'ın içeriğini sunduk. Yabancı Sermayeyi Teşvik Kanununun metnini verdik. Şimdi de Emperyalizmin ağına düşmemize kadar geçen dönemin bazı önemli belgelerini ard arda sıralamakla yetineceğiz. Konumuzla ilgisi bakımından bunlardan en önemlilerinden biri muhakkak ki 1838 yılında İngilizlerle aramızda imzalanan ve sonra diğer uluslarında ayni imkânlardan yararlanmasına meydan verilen anlaşmanın metnidir.

İNGİLİZ TİCARET ANLAŞMASI

1 — Bütünüyle Osmanlı İmparatorluğu'nda uygulanacak olan ve «İlelebet mer'î ve muteber» olduğu belirtilen anlaşmanın hükümlerinden, öteki devletler de yararlanabileceklerdir.

2 — Kapitülâsyonlar devam edecek, anlaşmayla tanınan yeni imtiyazlar eskilerine eklenecektir.

3 — İngiliz tüccarlarının ortakları ve adamları için, İngiliz tüccarlarına tanınan bütün haklar sağlanacak... Gerek iç gerek dış ticaret amacıyle İngiliz tüccarları, ortakları ve adamları, memleketin her tarafında her çeşit emtiayı, «Bilâistisna» alıp satabilecektir.

4 — Yed-i vahit yâni «Tekel» usulû, meselâ kahve ve ithal edenlerin mallarını yed-i vahit'e satma zorunluğu «Bilkülliye terk ve iptal» olunacaktır.

5 — Emtia alımı ve nakli için teskere istenmeyecek... Teskere istiyenler «şiddetle takip olunarak», İngiliz tüccarlarının bu yüzden uğrayacakları zarar tazmin edilecektir.

6 — İngiliz tüccarları, ortakları ve adamları, iç ticarette, en imtiyazlı yerli tüccardan fazla vergi ödemeyecektir.

7 — İhraç mallarından, ihracatın yapılacağı iskeleye kadar vergi alınmayacak, iskelede, yüzde 9 vergi alınacak, iskeleden ihracında ayrıca yüzde 3 gümrük resmi verilecektir.

8 — İthalâtta yalnız yüzde 3 ithal resmi ödenecektir. Ayrıca yüzde iki oranında ek vergi alınacaktır. Bunun dışında ithal malları memleketin her tarafına vergisiz gidecek, bir yerden öbür yere tekrar tekrar götürülüp getirilse bile, vergi ödenmeyecektir.

9 — Yabancı emtia, Boğazlar'dan serbestçe geçecek, Osmanlı limanlarında bir gemiden ötekine aktarma edilebilecek, transit serbest olacak, bu muamelelerden ayrıca hiç bir resim alınmıyacaktır.

Bu garip anlaşma bizim sanayileşmemize büyük bir darbe indirirken aracı ticaret burjuvazisinin gelişmesine de temel teşkil etti. Aslında bu anlaşmadan öncede işin tezgahlanması halledilmişti. Şöyle ki, 1810 da İşkodra'da Müslim üreten tezgahların sayısı 600 iken hemen bir kaç yıl içinde 40'a indi. bütün batılaşma, kalkınma sözlerinin söylendiği Tanzimat Fermanı'nın okunduğu bu dönemden batılılar çok memnundu. 1849 da İngiltere de Avam Kamarasında konuşan Lord Palmerston bunu şöyle açıklıyordu. «Ticaret ilişkilerinde Osmanlı devleti bütün diğer devletlerden ziyade müsadelerde bulunmaktadır». Böylece ticaretle uğraşan azınlıkları kullanarak yabancı sermaye ülkemizde yerleşmesinin temelini hazırladı. Kurtuluş savaşına kadar böylece devam eden ilişkiler harp sonrası bazı değişiklikler gösterdi. Ticaret yapan yabancı azınlıklardan önemli bir kısmı savaş sonrası Türkiyesini terkettiler. Bu tabakanın ortadan kalkmasıyla "Teşvik-i Sanai Kanunu" devlet eliyle yeni bir tabaka yaratılırken, bir yandan da devlet işletmelerinde yabancılar sömürülerini sürdürmeyi başarıyorlardı.

MARSHALL PLANININ 7 ANA ÇİZGİSİ

1 — Avrupa önümüzdeki üç dört yıl boyunca A.B.D. den yardım almadığı takdirde tamamen çözülecektir.

2 — Bu yıkılmayı önlemek için elimizden gelen her şeyi yapmalıyız. Aksi halde bu çöküşün sonuçları bizim için çok vahim olacaktır.

3 — Bu buhrandaki politikamız ne Rusyaya ne de Komünizme karşıdır. Herkes için barış, refah ve özgürlük istiyoruz.

4 — Yardımımız bölük - pürçük ve anlık ihtiyaçlara değil genel ve sürekli isteklere yönelmelidir.

5 — Savaşın etkilerini silmek isteyen bütün hükümetlerle işbirliği yapacak fakat ekonomik düzelmeyi kendi çıkarları için önliyecek hükümet ve guruplara karşı çıkacağız.

6 — Avrupa uluslarının inisyatifi ele alarak bizden ne istediklerine, birbirlerine ve kendilerine nasıl yardım edeceklerine karar vermelerinin zamanı gelmiştir.

7 — A.B.D. mümkünse, Avrupanın bütün uluslarının katılacağı ortak bir programın hazırlanmasına dostça yardım etmeli ve bu programı gerçekleştirmek için elinden geleni yapmalıdır.

Emperyalistlerce uygulanan Marshall Plânı öncelikle sözde bir yardım plânı olarak ortaya kondu. Fakat bir çok ülkede elde edilen haklar çok kısa zamanda bu ülkelerin pazar haline gelmesi sonucunu doğurdu. Marshall Plânı ülkemizde de emperyalistlere yeni haklar verilmesine yol açtı. Daha önce belirtiğimiz gibi bu 1954 yılında Yabancı Sermayeyi Teşvik Kanunu ile ülkemizi kesin bir bağımlılığa götürdü. Yeni anlaşmalar yeni haklar birbirini kovaladı ve bu günkü bağımlı, geri bırakılmış ve sanayiiden yoksun pazar ülke durumuna gelindi.

Bunun açık seçik aydınlanması için biz önce sanayii sözcüğünün tanımını yapacağız ve onun ardından bu daldaki sömürü oyunlarında kullanılan bir kaç sözcüğü açıklamakla yetineceğiz.

ÖNEMLİ TERİMLER

SANAYİİ

BİR MADDENİN veya enerjinin vasıf, şekil, özelliklerini ve birleşimini makina, cihaz, tezgâh, alet veya diğer vasıta ve kuvvetlerin yardımıyla kısmen veya tamamen değiştirmek veya bu maddeleri işlemek suretiyle değerlendirmek ve bu maddelerin devamlı devamlı veya seri halinde imal ve istihsalinde bulunulması, madenlerin çıkarılıp işlenmesi sınaî faaliyet sayılır.

İHTİRA

BİR ŞEY VEYA BİR METOD olabilir. Yani yeniden bir sonuç çıkarmak, bunların ortaya çıkarılması için yeni bir metod kullanmak ya da bilinen metodu başka biçimde kullanmaktır.

(Şey) İhtiranın konusu makineler, aletler ve cihazlardır.

(Metod) İhtira'ında ise konu üretimin metodudur. İhtiranın korunması için tescili şarttır.

İHTİRA BERATI

(PATENT/Brevet de invitation): Kanunlara uygunluğu kabul edilen (yani TECİL edilen) ihtira karşılığı hak sahibine verilen belgedir.

Patent sahibinin, patenti işletme, satma, kiralama gibi hakları vardır ve bu hakların bağımsız her ülkede ayrı ayrı tescil edilmesi zorunludur. İhtiralar 15 yıl içinde kamusal nitelik kazanırlar. 15 yılın sonunda patentler iptal edilir. Uzatılma için özel kanun gereklidir.

KULLANMA HAKKI

(Droit de LİSANS/ROYALİTY): Kullanma hakkı berat sahibine tanınan haktır. Buna işletme hakkı da denir. Patent sahibi patentini kiraya verebilir. Kiralama süresi 15 seneyi aşamaz. Lisans veya Royalty (KULLANMA HAKKI)' genel olarak fabrika satış fiatları üzerinden hesaplanmakta ve %1 ile %15 arasında değişmektedir. Kullanma hakkı da ayrıca tescil edilir.

MARKA

(Alameti Farika): Ürün madde ve hizmetleri şahsileştirmek gayesi ile kullanılan bir işarettir. Marka, ticaret, fabrika ve hizmet markaları olarak üç katagoriye ayrılmaktadır.

TEKNİK BİLGİ

(KNOW - HOW) -USTALIK HAKKI-: Know-How bir işi daha iyi ve etkili olarak yapabilmek için sahip olunan ustalık, pratik beceriklilik, hünerdir. Ustalık Hakkı sınaî mülkiyete konu olan aslî haklardan (marka, ihtira beratı, sınaî model ve resimler) ayrı bir hak olduğu gibi kullanma hakkından da ayrıdır. Ustalık hakkı tescille doğmaz, doğamaz.

Yabancılarla yapılan anlaşmalar Maliye Bakanlığının kabul şartına bağlıdır. Bizdeki sanayi kolları 152 teknik bilgi anlaşması ile dışarıya bağlıdır. Buda göstermektedirki sanayimiz Tröstlerin uzantısıdır.

Bunun tam olarak açığa çıkması için bir tabloyla dallara göre ayırımının yapılması yeterli olacak:

USTALIK HAKLARININ UYGULANDIĞI SANAYİ DALLARI

SANAYİ DALI	ANLAŞMA	6224	TOPLAM
Kimya	30	4	34
Dokuma	4	—	4
Makina	40	3	43
Taşıt	14	3	17
Madeni Eşya	13	—	13
Elek. Mak.	11	6	17
Çeşitli	21	3	24
TOPLAM	133	19	152

Bütün bu çirkin sanayi oyunlarından kurtulmanın yolu yönetime geniş halk kitlelerinin ağırlıklarını koymaları ile olacaktır. Yok, yoksa işbirlikçi çevreler yönetimi emperyalistlerin tatlı kârlarını arttırırken halkımızın her gün biraz daha sömürülmesine, fırsat vermek yolunda hareket edeceklerdir.

Oğuz Aral

